ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Кафедра філософії та суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Наталія МОРСЬКА

Протокол № 1 від «1» вересня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Галузь знань:	А Освіта
Спеціальність:	А 4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Освітня програма:	СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ)

2026 – 2027 навчальний рік

Робоча програма **«Методика наукових досліджень»** для здобувачів другого (магістерського рівня вищої освіти) галузі знань А Освіта, зі спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) освітньої програми «Середня освіта (Історія)».

Розробник:
Буяк Богдан Богданович – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та суспільних наук, ректор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

©Буяк Б.Б., 2026 рік
©Буяк Б.Б., 2027 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ)
2	Спеціальність	А 4 Середня освіта
3	Предметна спеціальність	А 4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
4	Галузь знань	А Освіта
5	Освітній рівень	Другий (магістерський)
6	Тип дисципліни	Обов'язкова
7	Мова навчання	Українська
8	Рік підготовки	1
9	Семестр	1
10	Кількість змістових модулів	2
11	Вид підсумкового контролю	Залік
12	ІНДЗ	-
13	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3 кредити
14	Загальна кількість годин	90
15	Аудиторні заняття (год.)	Денна форма – 30, заочна форма – 10
16	Лекції (год.)	Денна форма – 10, заочна форма – 4
17	Семінарські заняття (год.)	Денна форма – 20, заочна форма – 8
18	Самостійна робота студента (год.)	Денна форма – 60, заочна форма – 78

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33 % до 67 %

для заочної форми навчання – 11 % до 89 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни передбачається засвоєння студентами понять про науку, відомостей про стан сучасної науки, розуміння процесу наукової діяльності, оволодіння методологічними та методичними основами наукового дослідження, зокрема, в галузі освіти, історії, археології, філософії. Оволодіння програмою курсу сприяє виконанню студентами завдань з інших дисциплін, які передбачають наукові дослідження, узагальнення теоретичного матеріалу і розробку практичних рекомендацій щодо застосування результатів наукового дослідження. Матеріал курсу допоможе при аналізі інформаційних джерел, підготовці магістерських робіт, наукових статей, тез та доповідей на науково-практичних конференціях.

Завдання. Забезпечити чітке розуміння студентами магістратури поняття про наукову діяльність; засвоїти понятійно-термінологічного апарату наукової діяльності; ознайомити зі станом наукової діяльності в Україні та світі; ознайомити з електронними та Інтернет-ресурсами інформації; засвоїти систему роботи з бібліотечно-бібліографічними джерелами інформації; вивчити порядок оформлення дати студентам уявлення про логіку проведення наукового дослідження, ознайомити з методологією проведення наукових досліджень у галузі освіти, історії, археології, філософії

3. Компетентності та результати навчання

Компетентності, що формуються в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Індекс в матриці	Програмні компетентності
	Загальні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу процесів та явищ в історії, механізмів та розуміння їх причиннонаслідкових зв'язків
ЗК 2	Здатність формулювати нові проблеми в області історії, вибирати належні напрями та відповідні методи для їх розгляду; оволодіти методами та способами аналізу історичних подій та явищ. Здатність впровадження наукових досліджень у професійній та інноваційній діяльності, здатність генерувати нові ідеї.
ЗК 3	Здатність створювати стратегію діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних та державних виробничих інтересів; організовувати свою роботу або роботу в команді, дотримуючись культури стосунків, готовності до критики і самокритики; здатність до саморозвитку і самовдосконалення.
ЗК 6	Відкритість до нових знань, ідей і технологій; здатність продукувати не стандартні ідеї, творчо підходити до вирішення проблеми чи виконання завдань.
	Спеціальні (фахові, предметні) компетентності
ФК 1	Здатність забезпечувати здобуття освіти державною мовою; спілкуватися іноземною мовою; формувати та розвивати мовно-комунікативні уміння і навички учнів (мовно-комунікативна компетентність).
ФК 3	Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси (інформаційно-цифрова компетентність); формувати здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.
ФК 13	Здатність визначати, формулювати та розв'язувати наукові проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та робити науково обґрунтовані висновки; здатність до перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету (загальнонаукова компетентність).
ФК 14	Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі історії для теоретичного освоєння загально професійних дисциплін і вирішення практичних завдань.
ФК 18	Здатність узагальнити засвоєні знання та сформовані вміння у процесі теоретичної та практичної підготовки під час підготовки та захисту магістерської роботи та формування професійних компетентностей у майбутній науково-дослідній роботі.

Програмні результати навчання:	
ПРН 1	Вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово.
ПРН 3	Має глибокі знання з освітньої галузі/предмета та усвідомлює можливості їх інтеграції з іншими галузями/предметами; володіє методами формування в учнів цілісного уявлення про галузь/предмет на основі актуальних наукових досягнень; обізнаний із ключовими та предметними компетентностями, визначеними державним стандартом базової середньої освіти.
ПРН 16	Володіє науковими методами аналізу та обробки інформації; знає принципи самоорганізації в живій та неживій природі, а також закономірності еволюції, відтворення і розвитку систем біосфери і ноосфери; здатен рефлексувати над власною професійною діяльністю.
ПРН 17	Орієнтується в принципах формування цілісного погляду на основи філософії як системи знань та науково обґрунтовує особливості виникнення й розвитку соціальних явищ в умовах сучасного державотворення.
ПРН 18	Володіє навичками інформаційно-описової діяльності, систематизації даних, структурування та опису предметної сфери, зокрема вміє виокремлювати ключові категорії, поняття, персоналії, проблемні групи або окремі проблеми, систематизувати концепції, технології та методи їх розв'язання, вести власну базу даних, а також готувати наукові роботи, реферати тощо.
ПРН 19	Орієнтується в особливостях сучасної наукової історичної картини світу, її ключових проблемах і суперечностях; знає основні напрями та тенденції сучасного історичного дискурсу та його зв'язок із попередньою інтелектуальною історією; усвідомлює значення історії, а також її пізнавальний і культурний потенціал.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни базується на знаннях, уміннях і навичках, здобутих під час опанування обов'язкового компоненту **«Філософія науки»,** який закладає теоретичний і методологічний фундамент для опанування «Методики наукових досліджень».

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Поняття про науку.

Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст, завдання та структура курсу. Поняття про науку як форму суспільної свідомості.

Об'єкт, предмет та завдання курсу «Методика наукових досліджень». Поняття про науку. Значення науки для розвитку та організації суспільства. Визначення поняття «наука». Виникнення і розвиток наукового знання. Основні функції науки. Фундаментальні науки та їх значення. Прикладні науки. Структура і класифікація науки. Суть та особливості формування і розвитку природничих, гуманітарних та суспільних наук.

Тема 2. Суть та структура наукового знання. Понятійно-термінологічний апарат науки.

Суть та структура наукового знання. Поняття теоретичного знання, передумови його виникнення, чинники розвитку. Значення теорії для розвитку науки та організації суспільства. Емпіричний рівень пізнання, його характерні риси та відмінності від теоретичного. Структура емпіричного знання, його взаємозв'язок з теорією і практикою. Поняття суб'єкту, об'єкту і предмету наукового пізнання, їх особливості. Класифікація і характеристика об'єктів наукового пізнання, їх зв'язок із суб'єктом. Предмет наукового пізнання як певні боки, властивості об'єкту. Понятійно-термінологічний апарат науки. Суть наукового терміну, категорії, концепції, парадигми, закону, закономірності. Поняття гіпотези та наукового припущення.

Тема 3. Наукова організація дослідного процесу.

Суть і структура дослідного процесу. Формування теоретичних уявлень про характер досліджень і рівень вивченості теми на основі літературного огляду. Аналіз існуючих вихідних даних наукового дослідження та можливостей їх застосування. Особливості використання загальнонаукових і спеціальних методів наукового дослідження та інтерпретації вихідної інформації. Складання конкретної методики наукового дослідження як системи загальних і спеціальних методів. Аналіз результатів застосування методики і підготовки висновків з проведеного наукового дослідження. Розробка рекомендацій щодо досягнення мети наукового дослідження та розв'язання поставлених завдань.

Тема 4. **Наукова організація дослідного процесу.**

Продукція наукового характеру: наукова стаття, тези, відгук, рецензія, анотація, доповідь. Особливості апробації результатів наукового дослідження. Підготовка тез доповідей та виступу на науково-практичних конференціях. Основні вимоги до підготовки і написання наукових статей, рефератів, курсових, дипломних і магістерських робіт.

Тема 5. Методологія і методи наукового дослідження.

Поняття методології науки. Різниця між методологією, методикою та методами досліджень. Рівні методології науки: їх сутність, значення та характерні особливості. Поняття методу наукового дослідження. Загальнонаукові і емпіричні методи, їх класифікація, особливості використання та інтерпретації результатів. Основні методи: порівняльний, історичний, системний підхід, структурний аналіз, статистичні, логічні, моделювання, «мозкової атаки», експертних оцінок тощо. Зв'язок методу і методики дослідження.

Тема 6. Організація праці студента магістратури під час проведення наукового дослідження.

Поняття науково-дослідного процесу та особливостей його перебігу й організації. Стадії наукового дослідження. Вивчення основних чинників розвитку наукової діяльності, закономірностей і принципів її організації. Особливості організації та планування одноосібної та колективної наукової діяльності. Творча активність при проведенні наукових досліджень. Особливості організації наукової роботи на різних етапах: аналізу літературних джерел, вибору та осмислення об'єкту і предмету дослідження, отримання нових результатів, збору і узагальнення наукової інформації, підготовки висновків і рекомендацій. Складання плану і графіку наукової роботи. Дотримання раціонального режиму робочого дня.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Практичні засади організації наукової діяльності.
Тема 7. Організація наукової діяльності в Україні.

Законодавство України про наукову діяльність, вищу освіту, підготовку та атестацію наукових кадрів. Інституціональна побудова науки. Академії наук. Історія та розвиток Національної академії наук України. Основні типи науково-дослідних установ. Побудова НАН України. Університетська наука. Поняття наукової школи. Інтеграція науки у світовому науково-технологічному просторі. Міжнародне співробітництво вчених. Фонди сприяння розвитку науки і техніки, наукові гранти, міжнародні науково-дослідницькі програми, стажування за кордоном. Система вищої освіти в Україні. Науково-педагогічна діяльність. Наукові ступені, вчені звання в Україні та за кордоном: сутність, значення, порядок присудження.

Тема 8. Особливості наукового дослідження освіти, історії, археології та філософії.

Особливості наукового дослідження в сфері освіти, історії, археології, філософії. Теоретико-методологічна база наукового дослідження. Пошук і обґрунтування наукової проблеми, визначення її актуальності, наукової новизни, вибір методики дослідження. Пріоритетні напрямки наукових досліджень у освіті, історії, археології, філософії. Застосування соціологічних досліджень.

Тема 9. Основні проблемно-тематичні напрями магістерського дослідження.

Аналіз сучасного стану освіти, історії, археології, філософії. Технологія пошуку магістерського дослідження. Вивчення використання факторів актуальності та практики її досягнення. Аналіз матеріалів та висновки для застосування у практичній роботі. Вивчення історіографічної та джерельної бази та врахування їх у контексті реалізації дослідження. Жанрове розмаїття досліджуваних матеріалів. Складові дослідницької майстерності. Аналіз стану та перспектив дослідження. Поняття Інтернет-ресурсів , їх класифікація та суспільне значення. Особливості пошуку, систематизації та використання інформації в Інтернет. Пошукові сервери. Електронні Інтернет - бібліотеки. Інтернет-ресурси різних країн світу. Безпека використання Інтернет-ресурсів, ступінь їх достовірності, об’єктивності та інформативності. Посилання на Інтернет-джерела.

Тема 10. Пошук, систематизація та оформлення бібліографічних джерел інформації у наукових дослідженнях.

Бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях. Порядок пошуку джерел. Робота з реферативними журналами, систематичним та алфавітним каталогами. Оформлення і систематизація бібліографічних посилань. Особливості складання списку літератури при проведенні наукового дослідження (монографій, багатотомних видань, збірників наукових праць, словників, енциклопедій, депонованих наукових праць, журналів, тез доповідей, авторефератів, дисертацій, авторських свідоцтв, патентів, каталогів, зарубіжних видань).

Тема 11. **Здійснення магістерського дослідження.**

Організація наукової роботи студентів магістратури. Вибір теми дослідження. Складання плану дослідження. Аналіз літератури з обраної тематики. Проведення дослідження. Аналіз результатів і підготовка висновків з проведеного наукового дослідження. Розробка рекомендацій щодо досягнення мети наукового дослідження та розв’язання поставлених завдань. Основні форми впровадження результатів наукових досліджень. Критерії ефективності наукових досліджень. Особливості апробації результатів наукового дослідження. Підготовка тез доповідей та виступів на науково-практичних конференціях. Дискусія як форма апробації наукового дослідження. Порядок ведення наукової дискусії.

Тема 12. Дотримання академічної доброчесності у реалізації наукових досліджень.

Поняття академічної доброчесності. Явище плагіату. Види академічної недоброчесності. Правові засади боротьби з проявами академічної недоброчесності.

5.2.Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота		лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Змістовий модуль І. Поняття про науку.								
Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст, завдання та структура курсу. Поняття про науку як форму суспільної свідомості.	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 2. Суть та структура наукового знання. Понятійно-термінологічний апарат науки.	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 3. Наукова організація дослідного процесу.	8	2	1	5	7	-	-	7
Тема 4. Наукова організація дослідного процесу.	6	-	1	5	7	-	-	7
Тема 5. Методологія і методи наукового дослідження.	8	2	2	4	8	-	2	6
Тема 6. Організація праці студента магістратури під час проведення наукового дослідження.	8	2	2	4	7	-	2	7
Разом за змістовим модулем 1	46	10	10	26	45	4	8	35
Змістовий модуль ІІ. Практичні засади організації наукової діяльності.								
Тема 7. Організація наукової діяльності в Україні.	7	-	2	5	7	-	-	7
Тема 8. Особливості наукового дослідження освіти, історії, археології та філософії.	7	-	2	5	7	-	-	7
Тема 9. Основні проблемно-тематичні напрями магістерського дослідження.	7	-	2	5	7	-	-	7
Тема 10. Пошук, систематизація та оформлення бібліографічних джерел інформації у наукових дослідженнях.	7	-	2	5	7	-	-	7

Тема 11. Здійснення магістерського дослідження.	9	-	-	9	10	-	-	8
Тема 12. Дотримання академічної доброчесності у реалізації наукових досліджень.	7	-	2	5	7	-	-	7
Разом за змістовим модулем 2	44	-	10	34	45	-	-	45
Всього годин	**90**	**10**	**20**	**90**	**90**	**4**	**8**	**78**

5.3. Теми лекцій

№ з/п	№ теми	Назва теми	кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	1	Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст, завдання та структура курсу. Поняття про науку як форму суспільної свідомості.	2	2
2	2	Тема 2. Суть та структура наукового знання. Понятійно-термінологічний апарат науки.	2	2
3	3	Тема 3. Наукова організація дослідного процесу.	2	-
4	4	Тема 4. Наукова організація дослідного процесу.	-	-
5	5	Тема 5. Методологія і методи наукового дослідження.	2	-
6	6	Тема 6. Організація праці студента магістратури під час проведення наукового дослідження.	2	-
7	7	Тема 7. Організація наукової діяльності в Україні.	-	-
8	8	Тема 8. Особливості наукового дослідження освіти, історії, археології та філософії.	-	-
9	9	Тема 9. Основні проблемно-тематичні напрями магістерського дослідження.	-	-
10	10	Тема 10. Пошук, систематизація та оформлення бібліографічних джерел інформації у наукових дослідженнях.	-	-
11	11	Тема 11. Здійснення магістерського дослідження.	-	-
12	12	Тема 12. Дотримання академічної доброчесності у реалізації наукових досліджень.	-	-
		Всього годин	10	4

5.4. Теми семінарських занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	1	Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст, завдання та структура курсу. Поняття про науку як форму суспільної свідомості.	2	2
2	2	Тема 2. Суть та структура наукового знання. Понятійно-термінологічний апарат науки.	2	2
3	3	Тема 3. Наукова організація дослідного процесу.	1	-
4	4	Тема 4. Наукова організація дослідного процесу.	1	-
5	5	Тема 5. Методологія і методи наукового дослідження.	2	2
6	6	Тема 6. Організація праці студента магістратури під час проведення наукового дослідження.	2	-
7	7	Тема 7. Організація наукової діяльності в Україні.	2	-
8	8	Тема 8. Особливості наукового дослідження освіти, історії, археології та філософії.	2	-
9	9	Тема 9. Основні проблемно-тематичні напрями магістерського дослідження.	2	-

10	10	Тема 10. Пошук, систематизація та оформлення бібліографічних джерел інформації у наукових дослідженнях.	2	-
11	11	Тема 11. Здійснення магістерського дослідження.	-	-
12	12	Тема 12. Дотримання академічної доброчесності у реалізації наукових досліджень.	2	-
		Всього годин	20	6

5.5. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми	кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	1	Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст, завдання та структура курсу. Поняття про науку як форму суспільної свідомості.	4	4
2	2	Тема 2. Суть та структура наукового знання. Понятійно-термінологічний апарат науки.	4	4
3	3	Тема 3. Наукова організація дослідного процесу.	5	7
4	4	Тема 4. Наукова організація дослідного процесу.	5	7
5	5	Тема 5. Методологія і методи наукового дослідження.	4	6
6	6	Тема 6. Організація праці студента магістратури під час проведення наукового дослідження.	4	7
7	7	Тема 7. Організація наукової діяльності в Україні.	5	7
8	8	Тема 8. Особливості наукового дослідження освіти, історії, археології та філософії.	5	7
9	9	Тема 9. Основні проблемно-тематичні напрями магістерського дослідження.	5	7
10	10	Тема 10. Пошук, систематизація та оформлення бібліографічних джерел інформації у наукових дослідженнях.	5	7
11	11	Тема 11. Здійснення магістерського дослідження.	9	10
12	12	Тема 12. Дотримання академічної доброчесності у реалізації наукових досліджень.	5	7
		Всього годин	60	80

5.6. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

- Наука як специфічна система знань, форма суспільної свідомості та соціальний інститут.
- Класифікація наук та визначальні риси сучасної науки.
- Еволюція методологічних підходів у науковому пізнанні.
- Взаємозв'язок емпіричного та теоретичного рівнів наукового дослідження.
- Роль філософії у формуванні методологічної культури дослідника.
- Технологія вибору теми наукового дослідження, обґрунтування її актуальності та новизни.
- Формулювання наукового апарату: об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження.
- Методика роботи з науковою літературою та інформаційними джерелами.
- Роль та специфіка використання електронних баз даних (Scopus, Web of Science тощо) у сучасному дослідженні.
- Правила та методи критичного аналізу та систематизації літературних джерел.
- Загальнонаукові методи теоретичних досліджень (аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання).
- Емпіричні методи дослідження: спостереження, експеримент, порівняння, вимірювання.
- Специфіка застосування якісних та кількісних методів у [зазначити галузь знань, наприклад: економіці / педагогіці / ІТ].

- Математико-статистичні методи обробки результатів наукового експерименту.
- Академічна доброчесність: види порушень (плагіат, самоплагіат, фабрикація) та способи їх запобігання.
- Структура та правила оформлення кваліфікаційної роботи (бакалавра, магістра) або дисертації.
- Методика написання та вимоги до оформлення наукової статті.
- Сучасні стилі цитування та правила оформлення бібліографічного опису джерел.
- Особливості підготовки наукової доповіді, презентації та мистецтво ведення наукової дискусії.

6. Форми та методи навчання

В ході вивчення навчальної дисципліни «Методика наукових досліджень» заплановано використання комплексу сучасних форм та методів навчання, що відповідають студентоцентрованому, практико- та проблемно-орієнтованому підходам із елементами самоосвіти.

Форми навчання: Освітній процес здійснюється через традиційні, проблемні та інтерактивні лекції, семінари й семінари-дискусії, а також практичні заняття з методологічного аналізу джерел. Важливою складовою є самостійна робота здобувачів освіти, індивідуальні навчально-дослідні завдання, що передбачають підготовку наукових доповідей, та науково-дослідна робота студентів над методологічним апаратом кваліфікаційних досліджень. Навчання організовано як у традиційному форматі, так і як дистанційне навчання із застосуванням електронних освітніх платформ (зокрема Moodle), що включає виконання та захист проєктів, мультимедійних презентацій, а також групові та індивідуальні консультації.

Методи навчання: У процесі викладання використовуються словесні методи, такі як теоретичне пояснення, наукова розповідь, евристична бесіда, керована дискусія та інструктаж щодо роботи з наукометричними базами даних. Візуалізація та концептуалізація методологічних підходів забезпечується через наочні методи: демонстрацію, ілюстрацію, активне використання мультимедійних презентацій та відеоматеріалів (інтерв'ю, лекції провідних методологів). Практичні навички відпрацьовуються через практичні методи, що включають виконання вправ, практичних робіт з аналізу текстів та розв'язування ситуаційних завдань із критики джерел. Стимулювання наукового пошуку відбувається через проблемно-пошукові методи (проблемний виклад, евристична бесіда, дослідницький метод) та метод проєктів. Інтерактивна взаємодія реалізується через метод аналізу конкретних ситуацій (case study) на прикладі відомих історичних досліджень, дебати, круглі столи, мозковий штурм та роботу в малих групах, що поєднується з інформаційно-комунікаційними методами із застосуванням цифрових технологій та онлайн-ресурсів.

Сприяння формуванню м’яких навичок (Soft Skills) здобувачів

Вивчення методики наукових досліджень, а також обрані форми й методи її викладання, безпосередньо сприяють формуванню та розвитку м'яких навичок здобувачів вищої освіти:

1. **Проєктне навчання та дослідницький метод** сприяють розвитку критичного мислення, комунікації, командної роботи та креативності. Індивідуальні та групові проєкти (наприклад, моделювання дизайну історичного дослідження) дозволяють студентам працювати над реальними науковими завданнями, де потрібно розв’язувати методологічні проблеми, самостійно шукати нестандартні підходи, співпрацювати з іншими та публічно презентувати й захищати свої ідеї.
2. **Метод кейсів (case study) та симуляції.** Ці методи дозволяють студентам зануритися в різні наукові та пізнавальні ситуації (наприклад, аналіз колізій та контроверсій в історичних джерелах), де вони мають вирішувати інтелектуальні конфлікти, адаптуватися до складних умов інтерпретації минулого, долати упередженість і використовувати свої емоційні та комунікативні навички для досягнення об'єктивності.

3. **Дебати, круглі столи та семінари-дискусії** розвивають навички наукової аргументації, активного слухання та глибокого критичного мислення. Полеміка навколо альтернативних історичних теорій і парадигм стимулює здобувачів розглядати різні погляди, поважати мультикультурність та плюралізм думок, толерантно і водночас переконливо аргументувати власну наукову позицію.

4. **Рефлексія та самоаналіз.** Включення рефлексивних практик, таких як методологічний самоаналіз власного дослідження, написання критичних есе-рецензій та обговорення труднощів самостійної роботи, допомагає здобувачам краще розуміти свої інтелектуальні емоції, сильні та слабкі сторони як дослідників, а також ставати більш усвідомленими та самостійними у своїх наукових діях і рішеннях.

5. **Інтерактивне та дистанційне навчання.** Використання інтерактивних платформ і технологій, таких як онлайн-курси на базі Moodle, вебінари, віртуальні дошки для спільної роботи та цифрові інструменти (Digital Humanities), дозволяє студентам розвивати адаптаційні та технічні навички в умовах сучасного цифрового суспільства, підвищувати інформаційну грамотність і креативність у візуалізації наукових результатів.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни оцінювання знань здобувачів здійснюється під час проведення поточного контролю, а також за результатами виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: усні відповіді, індивідуальні завдання, тести, контрольні роботи, реферати та інші види індивідуальних та групових завдань, які використовуються в освітньому процесі.

8. Форми контролю

Поточний контроль реалізується у формі виконання завдань, виступів на семінарських заняттях, тестів, проведення контрольних робіт тощо.

Контроль самостійної роботи здійснюється через виступи на семінарських і заняттях, проходження тестів, написання рефератів, ІНДЗ.

Форма підсумкового контролю з навчальної дисципліни – залік.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання. Політика оцінювання

За роботу на практичному занятті студент може отримати максимум 5 балів.

5 балів: студент демонструє ґрунтовні знання матеріалу практичного заняття в повному обсязі, вміння вільно висловлювати думку з проблемних питань теми, володіння термінологією, виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та вмінь, здатність до аналізу, логічних узагальнень; наводить коректні приклади та вміє ілюструвати твердження.

4 бали: студент демонструє повні, систематичні знання з теми практичного заняття, вміє вільно висловлювати думку з проблемних питань теми, однак при викладі матеріалу допускає несуттєві помилки; демонструє володіння термінологією, здатність до аналізу, узагальнень, хоча і не завжди достатньо обґрунтованих; наводить приклади та вміє ілюструвати твердження.

3 бали: студент демонструє знання основного матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність стосовно проблемних питань теми практичного заняття, задовільне володіння термінологією; здатність до певного аналізу, узагальнень; наводить деякі приклади, здатний проілюструвати певні твердження; разом із тим, допускає суттєві помилки при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача;

2 бали: студент демонструє фрагментарні знання матеріалу практичного заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, основної термінології; відсутність чи необґрунтованість аналізу, коректних прикладів.

1 бал: студент демонструє фрагментарні знання з теми практичного заняття, які є частково правильними; відповідь містить помилки у аналізі подій, явищ, фактів, використанні наукової термінології, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблеми.

0 балів: студент не володіє знаннями матеріалу, відповідь неправильна або відсутня взагалі.

Завдання самостійної роботи перевіряються шляхом усного опитування на початку практичного заняття, до якого вони належать, а також ураховуються під час оцінювання відповідного практичного заняття (аналіз підготовлених матеріалів, глосаріїв, порівняльних таблиць, схем періодизації тощо).

ІНДЗ (в межах опанування тем) – індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферативно-аналітична доповідь за темою з переліку або за узгодженою з викладачем темою, дотичною до магістерського дослідження здобувача).

***Критерії оцінювання**:* обґрунтованість вибору теми та джерельної бази (0–1 бали); повнота й критичність аналізу наукової літератури (0–2 бали); самостійність висновків та якість академічного оформлення (0–2 бали).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

У випадку виникнення конфліктних ситуацій, керуватися нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Політика щодо академічної доброчесності: Обов'язково дотримуватися «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка»

Списування під час розв'язання тестових завдань та написання контрольних робіт є забороненим. Доцільність та дозвіл використання мобільних пристроїв визначається викладачем у кожному конкретному випадку під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, дуальна форма здобуття освіти, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн форматі за погодженням із керівником курсу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
85-89	**B**	добре	
75-84	**C**		
65-74	**D**	задовільно	
60-64	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів по темах курсу:

Змістовий модуль I Поточний контроль						**Змістовий модуль II** Самостійна робота						**Сума**
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	
10	10	5	5	10	10	8	8	8	8	100	8	**100**
50						50						

Оцінювання та визнання результатів неформального та/або інформального навчання

Процедура валідації результатів навчання, отриманих у неформальній / інформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті». Зараховані можуть бути як змістовні модулі, так і окремі теми навчальної дисципліни. Загальний обсяг балів, що зараховуються здобувачу освіти за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання, не може перевищувати 20.

10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни

Використання технологій генеративного ШІ під час вивчення дисципліни регулюється чинним законодавством України та обов'язковим є дотримання *«Політики використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка».*

Дозволені межі застосування: ШІ дозволено використовувати виключно як допоміжний інструмент для пошуку, структурування історіографічних даних, технічного оформлення бібліографії, перекладу та стилістичного редагування власного авторського тексту.

Заборони та ризики: заборонено повне або часткове копіювання згенерованого тексту під виглядом власних результатів (кваліфікується як плагіат). Здобувач несе персональну відповідальність за точність фактів і джерел, оскільки ШІ не володіє методами історичної критики та схильний до фабрикації даних (галюцинацій).

Обов'язкове маркування: у разі залучення ШІ на будь-якому етапі роботи, здобувач зобов'язаний чітко зазначити це у тексті або примітках (із вказанням назви моделі та характеру виконаної нею операції).

Недекларованe використання ШІ для заміни самостійної роботи є порушенням академічної доброчесності й передбачає академічну відповідальність.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійне обладнання – проєктор/мультимедійна дошка для лекційних і практичних занять; персональні комп'ютери/ноутбуки з доступом до інтернету для роботи з електронними базами даних і цифровими джерелами.

Платформа дистанційного навчання Moodle – розміщення навчальних матеріалів, тестових завдань, організація вебінарів і асинхронної комунікації зі здобувачами.

Бібліографічні менеджери Citavi, Zotero або Mendeley – для формування бібліографії, роботи з науковою літературою та оформлення посилань під час підготовки ІНДЗ і практичних завдань.

Геоінформаційні системи QGIS (або ArcGIS) – для роботи з картографічними джерелами та просторового аналізу історичних даних.

Інструменти OSINT-верифікації (Google Earth Pro, сервіси геолокації та перевірки фото- й відеоджерел, Wayback Machine/Internet Archive) – для опрацювання завдань з верифікації цифрових джерел, передбачених темами про історичну науку в умовах російсько-української війни.

Електронні бібліотеки та архіви – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (НБУВ), електронний архів українки, електронні каталоги наукових видавництв (JSTOR, Cambridge Core тощо) – для пошуку та опрацювання наукової літератури й джерел.

Стандартний офісний пакет (Microsoft Office/LibreOffice) – для підготовки текстових робіт, презентацій та таблиць у межах практичних занять і ІНДЗ.

12. Рекомендована література

Основна:

5. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. К.: АБУ, 2002. 480 с.
6. Грищенко І.М., Григоренко О.М., Борисенко В.О. Основи наукових досліджень. К.: КНТЕУ, 2001. 186 с.
7. Історія Національної академії наук України / С.В. Кульчицький, Ю.В. Павленко, С.П. Руда, Ю.О. Храмов. К.: Фенікс., 2000. – 527 с.
8. Сидоренко В.К., Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для вищ. пед. закл. освіти. К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.
9. Шейко В., Кушнаренко Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К.: Знання Прес, 2003. 295 с.
10. Голуб В.А. Огляд концепцій формування і використання бібліотечних електронних ресурсів // НТІ. 2001. № 3. С. 55 – 58.
11. Іванов В.Ф. Контент-аналіз. Методологія і методика дослідження. К.: Просвіта, 1994. 103 с.
12. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2023. 368 с.
13. Руденко В. М., Руденко Н. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2025. 252 с. (Примітка: місто та видавництво адаптовано під стандартні дані авторів, за потреби уточніть).
14. Основи наукових досліджень : підручник / І. Ш. Невлюдов та ін. Харків : ХНУРЕ, 2024. 412 с.
15. Ніколаєва С. Ю. Методи та організація сучасних досліджень з методики навчання іноземних мов і культур: навч.-метод. посіб. для студентів магістратури та аспірантури. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2019. 137 с.
16. 2. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / Ніколаєва С.Ю. та ін.; за ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2015. 444 с.
17. 3. Biggam J. Succeeding with Your Master’s Dissertation. A step-by-step handbook. London: McGraw-Hill Education, 2008. 255 p.
18. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 06.04.2022 р. URL: http://surl.li/dhesx 11
19. Про освіту: Закон України від 06.04.2022 р. URL: http://surl.li/ixnq

Допоміжна

1. Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. К.: Ленвіт, 2009. 119 с
2. Корягін М. В., Чік В. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Алерта, 2019. 492 с.
3. Методика організації науково-педагогічних досліджень: метод. посібник / укл. О. Є. Антонова, В. М. Єремєєва, Н. М. Мирончук. Житомир, 2018. 76 с.
4. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Основи науково-дослідної роботи. Київ: Ліра-Київ, 2013. 336 с.
5. 5Avineri N. Research Methods for Language Teaching: Inquiry, Process, and Synthesis. London: Macmillan Education, 2017. 236 p.
6. Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning. Vol. 2 / Ed. Eli Hinkel. New York: Routledge, eBook 2011. 1016 p.

12.**Інформаційні інтернет-ресурси**

1. Репозитарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Режим доступу: http://dspace.tnpu.edu.ua/
2. Інститут історії України. Режим доступу: http://history.org.ua/uk
3. Інститут народознавства НАН України. Режим доступу: https://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000288
4. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Режим доступу: http://www.etnolog.org.ua/
5. Міжнародна асоціація україністів. Режим доступу: http://www.mau-nau.org.ua/
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/
7. Україніка – електронна бібліотека НБУВ. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB
8. Український інститут національної пам'яті. Режим доступу: https://uinp.gov.ua/
9. Онлайн-архів усної історії Українського інституту національної пам'яті. Режим доступу: http://ui.uinp.gov.ua
10. «Україна Модерна» – міжнародний інтелектуальний часопис (студії пам'яті, деколонізація, історія війни). Режим доступу: https://uamoderna.com
11. Historians.in.ua – професійна мережа істориків України. Режим доступу: http://historians.in.ua
12. Bellingcat – методи OSINT-верифікації цифрових джерел. Режим доступу: https://www.bellingcat.com
13. LIBRARIA – цифровий архів української періодики. Режим доступу: https://libraria.ua

14. Перелік рекомендованих ресурсів

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. Результати визнаються за наявності сертифіката або звіту про самоосвіту за рішенням кафедри.

Онлайн-курс **«Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів»** (Платформа *Prometheus*). prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2

Спеціалізація **«Academic Integrity»** від *University of Auckland* (Платформа *Coursera*). Вивчення міжнародних стандартів дослідницької етики та академічного письма*:* coursera.org/learn/academic-integrity

Онлайн-курс **«Наука повсякденного мислення» (The Science of Everyday Thinking)** (Платформа *Prometheus* / *The University of Queensland*). Спрямований на деконструкцію когнітивних упереджень, що є основою внутрішньої критики історичних джерел*:* prometheus.org.ua/course/course-v1:UQx+Think101+2016_T2

Онлайн-курс **«Understanding Research Methods»** від *University of London* (Платформа *Coursera*). Опанування загальних методів наукового аналізу, формування дослідницьких питань та дизайну дослідження*:* coursera.org/learn/research-methods

Онлайн-курс **«Open Science»** від *TU Delft* (Платформа *edX*). Методологія організації відкритих досліджень, роботи з цифровими репозиторіями та принципами збереження наукових даних*:* edx.org/course/open-science-sharing-your-research-with-the-world

Ресурси проєкту **«European History Online» (EGO)** та платформи **«Digital Humanities Now»**. Інформальна освіта у сфері цифрової гуманітаристики та мережевого аналізу історичних джерел*:* digitalhumanitiesnow.org

Інформальна освіта (науково-методологічна самоосвіта):

Участь у науково-методологічних семінарах, лекціях та круглих столах, а також опрацювання відеоматеріалів на офіційних ресурсах академічних установ України:

Інститут історії України НАН України (Офіційний сайт та наукові публікації з методології історії): history.org.ua

Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України: archeos.org.ua

15. **Комунікація та етика взаємодії**

Комунікація між викладачем і здобувачами освіти здійснюється під час занять, консультацій, через корпоративну електронну пошту, систему дистанційного навчання (Moodle), а також через узгоджені месенджери (для оперативних організаційних питань) виключно у робочий час із 09:00 до 18:00. Консультації проводяться згідно з затвердженим графіком або за попередньою домовленістю (очно чи у дистанційному форматі на платформах Zoom/Google Meet).

У разі відсутності на занятті з поважних причин здобувач освіти повинен попередити викладача особисто або через старосту групи заздалегідь (не пізніше ніж за 2 години до початку заняття) та відпрацювати пропущений матеріал у встановленому порядку згідно з графіком консультацій. Довготривала відсутність потребує документального підтвердження та узгодження індивідуального плану ліквідації академічної заборгованості.

Учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися принципів взаємної поваги, академічної доброчесності, толерантності та професійної етики. Під час спілкування очікуються коректність, відповідальність, конструктивний діалог і повага до думок інших учасників освітнього процесу. У межах цифрового етикету під час дистанційних занять здобувачам рекомендовано вмикати відеокамери для забезпечення повноцінного інтерактивного зв'язку, вчасно доєднуватися до онлайн-зустрічей та дотримуватися регламенту виступів і дискусій. Письмова комунікація має будуватися на засадах офіційно-ділового стилю із чітким формулюванням мети звернення.